

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KRİPTO PARALAR KONUSUNDAKİ FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN ANALİZİ: AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ BUHARKENT MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

Gültekin BAYSAL^{1*}, İsmet ANIK BAYSAL²

¹Nazilli İİBF-İşletme Muhasebe-Finansman Y.L. / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye

²Nazilli İİBF-İşletme Doktora. / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye

*(gultekin.baysal@adu.edu.tr) Başlıca yazarın mail adresi

Özet – Son yıllarda gerçekleşen teknolojik ve bilimsel yenilikler her an bir yeni icatla insanoğlunun tanışmasını sağlamaktadır. Bu duruma aracılık eden ve bilişim teknolojisi ise özellikle son dönemlerde çok hızlı bir şekilde gelişme göstermiştir. Ortaya çıkarılan icatlar, gelişen teknoloji ile elektronik sistemlerin de gelişmesiyle birlikte insanlar arasında çok hızlı bir şekilde yayılmakta hatta ve hatta tüm Dünya'yı etkisi altına alabilmektedir. Kripto paralar, son dönemlerde gelişen bilişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı kavramlardan olup, dünya üzerinde hızlı bir şekilde yayılma göstermiştir. Kullanıcı sayısının çoğu Avrupa ülkesi nüfusundan fazla olduğu Kripto paralar ve bunlarla gerçekleştirilen işlemler, herhangi bir merkeze, devlet ve otoriteye bağlı olmaksızın yürütülmektedir [55].

Ön lisans öğrencileri üzerinde yapılacak olan bu çalışma, kripto para piyasasının üniversite öğrencileri arasında ne derecede bilindiği, öğrencilerin yeni ortaya çıkmış ve dünya üzerinde hızla yayılmış olan bu yeni teknolojik finans aracına bakış açılarını ve yaklaşımlarını ortaya koymasını bakımından literatüre katkı sağlayacaktır.

Çalışmanın ana kütlesini ADÜ Buharkent MYO'da kayıtlı olan yaklaşık 460 öğrenci oluşturmaktadır. Ancak içerisinde bulunduğumuz pandemi sürecinin yanı sıra, zaman kısıtlı olması, katılımcılara ulaşma kolaylığı ve kolay geri dönüş alma gibi nedenler de göz önünde bulundurularak Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Buharkent Meslek Yüksekokulu'nda; Alternatif Enerji Kaynakları Teknolojisi, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, Çağrı Merkezi Hizmetleri ve Çocuk Gelişimi Programlarında aktif olarak derslere devam eden 275 öğrenci örneklem olarak alınmıştır.

Anahtar Kelimeler – Kripto, Bitcoin, Blockchain, Para, Finans

I. GİRİŞ

Tarihte, paranın ilk olarak M.Ö. VII. yüzyılda kullanılmaya başlandığı ana kadar, insanoğlu, sınırsız olan ihtiyaçlarını karşılamak için çok çeşitli yöntemler kullanmıştır. Bu yöntemler içerisinde en bilineni eşyaların birbiriyle değiştirildiği takas yöntemidir. Takas yöntemi dışında değerli kağıtların kullanımı, para yerine geçecek farklı birimleri, fiat para yöntemleri kullanılmıştır. Fiat para yönteminde piyasaya sürülen paraların arzının kontrolü merkezi bir birim tarafından yapılabilmekte dolayısıyla sahteciliğin önlenmesi devlet kontrolünde gerçekleştirilmektedir [59]. Son dönemlerde tüm dünyayı etkisi altına alan Kripto Para piyasası bu sorunu direkt kriptografiyi kullanarak çözmekte ve aracı kurumlara ya da kişilere olan bağımlılığı ortadan kaldırmaktadır [47].

Kripto paralar, geleneksel olarak süregelen finansal ödeme sistemlerine yeni bir seçenek şeklinde karşımıza çıkmış, altyapısının tamamen teknolojik olduğu, para veya daha çok kullanılan adıyla elektronik paralardır. Kripto para sistemleri, bilinen paranın ve ulusların kullandığı para birimlerinin yerini tamamen alamayacak olsa da teknolojiye dolayısıyla günümüzde hızla gelişen ve tüm sektörlerde, özellikle, etkisini azaltmış olsada içerisinde bulunduğumuz pandemi sürecinde önemini daha da hissettiren internet tabanlı global piyasaların ve elektronik transferi gerçekleştiren tüm paydaşların birbirleri ile olan tüm alışveriş biçimlerini ve iletişim şekillerini farklılaştırmıştır [21].

Ekonomik anlamda değeri olan bir mal mı yoksa ihtiyaçların karşılanmasında kullanılan, uluslara özgü bir para birimi mi olduğu hala tartışılan, maddi anlamda paranın taşınabilirliği, takas edilmesini ve yer değiştirmesini daha kolay hala getiren, kullandığı çağdaş teknolojiler ile hem yatırımcıların ve finans uzmanlarının dikkatini çekmeye devam etmekte hem de kendisine olan ilgiyi daha da büyütmektedir. Bazı finansçılara göre, balon olarak nitelendirilen kripto para piyasasının ve bu piyasayı oluşturan başta Bitcoin olmak üzere diğer kripto para türleri ve bunların oluşturduğu finans dünyasının pek çok alanda da kullanım sıklığını ve dolaşım miktarlarını arttırdığı görülmektedir [53].

Bu çalışmada, kripto paralar ve bunların oluşturduğu kripto para piyasasına genel bir bakış

atılmış, kripto paralar ve bunlarla ilgili olan kavramların açıklamalarına yer verilmiştir. Devamında kripto para ve altcoin kavramları ile blockchain (blok zinciri) teknolojisine değinilmiş ve kripto paraların avantajları ve dezavantajları açıklanmıştır. Araştırma bölümünde ise; ADÜ Buharkent MYO'da eğitim gören öğrencilerin, Kripto Paralar konusundaki farkındalık düzeylerinin ortaya konması amaçlanmış olup bu doğrultuda elde edilen veriler değerlendirilmiş, ortaya atılan hipotezlerin test edilebilmesi adına çeşitli analizler uygulanmış ve analizler sonucunda ulaşılan neticelere yönelik öneriler getirilerek çalışma sona erdirilmiştir.

II. MATERYAL VE YÖNTEM

A. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmada, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) Buharkent Meslek Yüksekokulu'nda (MYO) eğitim gören öğrencilerin, Kripto Paralar konusundaki farkındalık düzeylerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda çalışmaya Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Buharkent Meslek Yüksekokulu'nda; Alternatif Enerji Kaynakları Teknolojisi, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, Çağrı Merkezi Hizmetleri ve Çocuk Gelişimi Programlarında kayıtlı olan öğrenciler dahil edilmiştir.

Son yıllarda gerçekleşen teknolojik ve bilimsel yenilikler her an bir yeni icatla insanoğlunun tanışmasını sağlamaktadır. Bu duruma aracılık eden ve bilişim teknolojisi ise özellikle son dönemlerde çok hızlı bir şekilde gelişme göstermiştir. Ortaya çıkarılan icatlar, gelişen teknoloji ile elektronik sistemlerin de gelişmesiyle birlikte insanlar arasında çok hızlı bir şekilde yayılmakta hatta ve hatta tüm Dünya'yı etkisi altına alabilmektedir. Kripto paralar, son dönemlerde gelişen bilişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı kavramlardan olup, dünya üzerinde hızlı bir şekilde yayılma göstermiştir. Kullanıcı sayısının çoğu Avrupa ülkesi nüfusundan fazla olduğu Kripto paralar ve bunlarla gerçekleştirilen işlemler, herhangi bir merkeze, devlet ve otoriteye bağlı olmaksızın yürütülmektedir [55].

Ön lisans öğrencileri üzerinde yapılacak olan bu çalışma, kripto para piyasasının üniversite öğrencileri arasında ne derecede bilindiği, öğrencilerin yeni ortaya çıkmış ve dünya üzerinde hızla yayılmış olan bu yeni teknolojik finans aracına

bakış açılarını ve yaklaşımlarını ortaya koymasından literatüre katkı sağlayacaktır.

B. Araştırma Yöntemi

Çalışmanın yöntemi şu şekilde belirlenmiştir;

Çalışmanın ana kümesini ADÜ Buharkent MYO'da kayıtlı olan yaklaşık 460 öğrenci oluşturmaktadır. Ancak anakütlenin tümüne ulaşmak mümkün olmadığından, içinde bulunduğumuz pandemi süreci ve zamansal kısıtlamalar, katılımcılara ulaşma kolaylığı ve kolay geri dönüş alma gibi sebepler de göz önünde bulundurularak örnekleme yapılmış, olasılığa dayanmayan örnekleme yönteminden basit tesadüfi örnekleme yöntemi tercih edilmiş ve ADÜ Buharkent MYO'da; Alternatif Enerji Kaynakları Teknolojisi, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, Çağrı Merkezi Hizmetleri ve Çocuk Gelişimi Programlarında aktif olarak derslere devam eden 275 öğrenci örnekleme olarak alınmıştır.

Çalışmada, demografik özellikler, internet kullanımı ve kripto paralar başlıklarından oluşan 3 bölümlük ölçek kullanılmıştır. Daha önceden güvenilirlik ve geçerlilik testleri yapılmış olan ölçek toplam 26 sorudan oluşmaktadır. Soruların içerisinde ilk 5 soru katılımcıların demografik özelliklerini kalan 21 soru ise katılımcıların kripto paralara yönelik yetenek, tutum, farkındalık ve bilgilerini ölçmektedir. Ölçek Karaoğlan vd. (2018) tarafından geliştirilmiştir.

Anket yöntemi ile birincil veriler toplanmış, içinde bulunduğumuz salgın süreci ve katılımcılara daha hızlı ulaşabilme gibi sebepler göz önünde bulundurularak anket formları katılımcılara internet üzerinden uygulanmıştır. Ankete 173 katılımcı dönüş yapmış ve anketlerin tamamı analize dahil edilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin, sorulara vermiş oldukları yanıtlar SPSS veri analiz programı yardımıyla analiz edilmiştir. İlk olarak yaş, cinsiyet, program, gelir durumu gibi demografik özelliklere yönelik Frekans Analizi yapılmış, ölçeğin güvenilirliğinin ölçülebilmesi için Cronbach Alpha testi uygulanmıştır. Değişkenlerin güvenilirlik ve geçerlilik katsayılarını belirlemek adına Faktör analizi gerçekleştirilmiş olup çalışmanın

hipotezlerinin test edilebilmesi için de T testi ve One-way-Anova testleri uygulanmıştır.

III. BULGULAR

A. Araştırma Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi

Anket formunda yer alan ifadelerin güvenilirlik analizi Cronbach's Alpha katsayılarının hesaplanması ile yapılmıştır. Bu katsayı değeri 0 ile 1 arasında olması gerekmektedir. Bu değerin 0.70 ve üzeri olması beklenmektedir (Özdemir; 2016: 80). Bu bilgiler ışığında, SPSS 26.0 Veri Analiz Programı kullanılarak ölçeğimizin geçerlilik ve güvenilirlik sonucu 0,85 olarak bulunup oldukça güvenilir olduğu saptanmıştır.

B. Araştırma Modeli ve Hipotezleri

Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Ayrıca birincil ve ikincil kaynak araştırması yapılmıştır.

Araştırmanın hipotezleri şu şekilde belirlenmiştir:

H1: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

H2: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.

H3: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri kayıtlı oldukları programa göre farklılık göstermektedir.

H4: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri kayıtlı oldukları sınıfa göre farklılık göstermektedir.

H5: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri gelirlerine göre farklılık göstermektedir.

C. Araştırma Bulguları

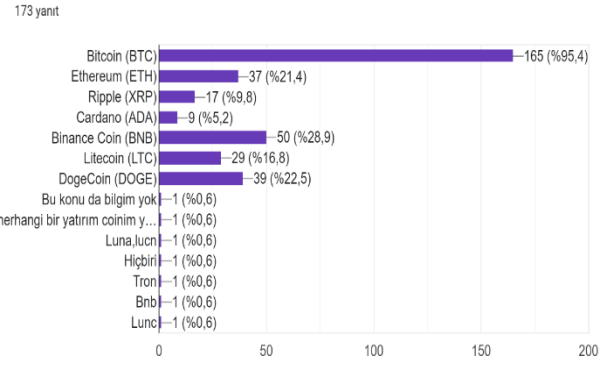
Tablo-1'de araştırmaya katılanların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Demografik Veri		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	54	31,2
	Erkek	119	68,8
	Toplam	173	100
Yaş	18-29	163	94,2
	30-39	7	4
	40-49	2	1,2
	50 yaş ve üstü	1	0,6
	Toplam	173	100
Eğitim Gördüğü Program	Alternatif Enerji Kay. Tek.	14	8,1
	Büro Yönetimi ve Yön. Asist.	74	42,8
	Çağrı Merkezi Hizmetleri	44	25,4
	Çocuk Gelişimi	41	23,7
	Toplam	173	100
Sınıf	1. Sınıf	84	48,6
	2. Sınıf	89	51,4
	Toplam	116	100
Aylık Gelir (TL)	Herhangi bir gelirim yok.	115	66,5
	2000 ve altı	32	18,5
	2001-4000	8	4,6
	4001-6000	4	2,3
	6001-8000	3	1,7
	8001-10000	6	3,5
	10001 ve üstü	5	2,9
	Toplam	173	100

Tablo-1’de araştırmaya katılanların sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde; katılımcıların %68,8’inin erkek, %31,2’sinin ise kadın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların yaşlarına bakıldığında, %94,2’sinin 18-29 yaş aralığında olduğu, %4’ünün 30-39 yaş aralığında olduğu ve %1,2’sinin 40-49 yaş aralığında olduğu ve %0,6’sının ise 50 yaş ve üstü yaş grubunda olduğu görülmektedir. Eğitim gördükleri programlar incelendiğinde; katılımcıların %8,1’inin Alternatif Enerji Kaynakları Programında, %42,8’inin Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programında, %25,4’ünün Çağrı Merkezi Hizmetleri Programında ve %25,7’sinin de Çocuk Gelişimi Programında eğitim gördükleri görülmüştür. Katılımcıların sınıflarına bakıldığında; %48,6’sının 1. sınıfta, %51,4’ünün ise 2. sınıfta kayıtlı oldukları ortaya konulmuştur. Son olarak katılımcıların gelir durumları incelendiğinde ise, %66,5’inin “Herhangi bir gelirim yok” seçeneğini, %18,5’inin 2000 TL. ve altı seçeneğini, %4,6’sının 2001-4000 TL. seçeneğini, %2,3’ünün 4001-6000 TL. seçeneğini, %1,7’sinin 6001-8000 TL. seçeneğini, %3,5’inin 8001-10000 TL. seçeneğini ve son olarak %2,9’unun da 10001 TL. ve üstü seçeneğini işaretlediği görülmüştür.

11- Aşağıdaki kripto para çeşitlerinden hangi ya da hangilerini duydunuz?

Şekil 1: Katılımcıların Kripto Para Türleri ile İlgili Bilgi Durumları

Katılımcıların kripto para türleri ile ilgili bilgi durumları incelendiğinde, daha önceden de tahmin edilebileceği gibi %95,4 ile Bitcoin’in en çok bilinen coin olduğu, ardından %28,9 ile Binance Coin’in geldiği ve bunları %22,4 ile DogeCoin ve %21,4 ile de Ethereum’un izlediği görülmüştür. Kripto para türleri ile ilgili daha önce hiç bilgisi olmayan ya da daha önce hiç duymamış olan katılımcı sayısı oranının ise %0,6 ile çok düşük olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sorulara vermiş oldukları cevaplara yönelik Kripto Para Farkındalık Düzeyi Ortalamaları ile Standart Sapmaları Tablo-2’de verilmiştir.

Tablo 2: Kripto Para Farkındalık Düzeyi Ortalamalar ile Standart Sapma

Soru Maddesi	Ortalama	Standart Sapması
KRI10	2,37	1,18
KRI13	2,70	1,00
KRI14	2,97	1,14
KRI15	2,84	1,11
KRI16	2,97	1,23
KRI17	2,49	1,05
KRI18	2,68	1,04
KRI19	3,17	1,31
KRI20	2,54	1,06
KRI21	2,45	1,00
KRI22	2,55	0,97
KRI23	2,42	1,00
KRI24	2,34	0,95
KRI25	2,91	1,30
KRI26	3,06	1,21

Tablo 3: KMO and Bartlett's Test

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,897
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1704,806
	df	105
	Sig.	,000

Bir sonraki aşamada ise, Tablo-3 ve Tablo-4'te görülmekte, katılımcıların kripto paraya karşı farkındalıklarını ölçebilme adına 15 maddeden oluşturulan ve 5'li Likert ölçeği ile cevaplandırılabilir sorular yöneltilmiştir. Verilen cevaplar için Faktör Analizi yapılmış olup ölçeğin,

Güvenilirlik ve Risk olmak üzere toplam 2 boyutta ele alınmasının daha uygun olacağı görülmüştür. Faktör analizi sonucu Kaiser-Meyer-Olkin değeri 0,897, 2 faktörlü ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %60,770 ve sig. ,000 olarak bulunmuştur.

Tablo 4: Ölçek Faktör Analizi

Rotated Component Matrix ^a		
	Component	
	1	2
Güvenilirlik		
KRİ21	,878	
KRİ20	,872	
KRİ22	,870	
KRİ23	,857	
KRİ19	,759	
KRİ17	,744	
KRİ14	,658	,536
KRİ13	,651	,421
Risk		
KRİ18		,848
KRİ25		,798
KRİ26	,431	,725
KRİ16		,651
KRİ15	,465	,645
KRİ12		,629

Tablo 5: Kripto Para Farkındalık Düzeyi Ölçeği puanlarının Cinsiyete göre t testi sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	X	ss	t testi		
					t	sd	p
Kripto Para Farkındalık Düzeyleri	Kadın	54	2,76	,94	,505	171	,614
	Erkek	119	2,70	,65			

Tablo-5 incelendiğinde, katılımcıların kripto para farkındalık düzeyleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t[171]=,505$; $p<,05$). Bu sonuca göre;

araştırmamızın birinci hipotezi olan, “H1: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.” hipotezi **reddedilmiştir**.

Tablo 6: Kripto Para Farkındalık Düzeyi Ölçeği puanlarının Yaş Grubuna göre ONE-WAY-ANOVA testi sonuçları

Yaş Grubu	N	X	ss	Varyans Kay.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
18-29 yaş	163	3,31	,448	G. Arası	,699	3	,233	,808	,035	+
30-39 yaş	7	2,77	1,046	G. içi	97,519	169	,577			
40-49 yaş	2	2,78	,704	Toplam	98,218	172				
50 yaş ve üstü	1	2,92	,000							
Toplam	173	2,94	,755							

Tablo-6 incelendiğinde katılımcıların kripto para farkındalık düzeylerinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık görülmektedir ($F=,808$; $p<,05$). 18-29 yaş aralığında olan öğrencilerin kripto para farkındalık düzeyleri ($X=3,31$) diğer yaş aralığında olan öğrencilerin farkındalık düzeyinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuca göre, araştırmamızın ikinci hipotezi olan, “H2: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.” hipotezi **kabul edilmiştir**.

Tablo 7: Kripto Para Farkındalık Düzeyi Ölçeği puanlarının Programa göre ONE-WAY-ANOVA testi sonuçları

Program	N	X	ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Alternatif En. Kay.	14	3,14	,408	G. Arası	,651	3	,217	,758	,042	+
Büro Yönetimi	74	2,79	,764	G. içi	97,567	169	,577			
Çağrı Merkezi	44	2,69	,824	Toplam	98,218	172				
Çocuk Gelişimi	41	2,64	,624							
Toplam	173	2,81	,655							

Tablo-7 incelendiğinde katılımcıların kripto para farkındalık düzeylerinde öğrencilerin kayıtlı oldukları programa göre anlamlı bir farklılık görülmektedir ($F=,758$; $p<,05$). Alternatif Enerji Kaynakları Programında kayıtlı olan öğrencilerin kripto para farkındalık düzeyleri ($X=3,14$) diğer programlarda kayıtlı olan öğrencilerin farkındalık düzeyinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuca göre, araştırmamızın üçüncü hipotezi olan, “H3: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri kayıtlı oldukları programa göre farklılık göstermektedir.” hipotezi **kabul edilmiştir**.

Tablo 8: Kripto Para Farkındalık Düzeyi Ölçeği puanlarının Kayıtlı Olunan Sınıfa göre t testi sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	X	ss	t testi		
					t	sd	p
Kripto Para Farkındalık Düzeyleri	1. Sınıf	84	2,75	,76	,393	171	,694
	2. Sınıf	89	2,70	,75			

Tablo-8 incelendiğinde, katılımcıların kripto para farkındalık düzeyleri, kayıtlı oldukları sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t[171]=,393$; $p<,05$). Bu sonuca göre;

araştırmamızın dördüncü hipotezi olan, “H4: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri kayıtlı oldukları sınıfa göre farklılık göstermektedir.” hipotezi **reddedilmiştir**.

Tablo 9: Kripto Para Farkındalık Düzeyi Ölçeği puanlarının Gelir Durumuna göre ONE-WAY-ANOVA testi sonuçları

Gelir Grubu	N	X	ss	Varyans Kay.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Herhangi bir gelirim yok.	115	2,69	,448	G. Arası	2,567	6	,428	,742	,616	--
2000 ve altı	32	2,70	1,046	G. içi	95,651	166	,576			
2001-4000	8	3,12	,704	Toplam	98,218	172				
4001-6000	4	3,08	,000							
6001-8000	3	3,11	,265							
8001-10000	6	2,71	,661							
10001 ve üstü	5	2,55	,312							
Toplam	173	2,72	,755							

Tablo-9 incelendiğinde, katılımcıların kripto para farkındalık düzeylerinde öğrencilerin gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık görülmektedir ($F=,742$; $p<,05$). Bu sonuca göre; araştırmamızın beşinci hipotezi olan, “H5: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri gelirlerine göre farklılık göstermektedir.” hipotezi **reddedilmiştir**.

IV. TARTIŞMA

İlerleyen yıllarda kripto para piyasası üzerine gerçekleştirilecek olan araştırmalara katkı sağlayabileceği düşünülerek hazırlanan bu çalışma göz önünde bulundurulduğunda, değişik alanlarda veya değişik bölümlerde yapılacak benzer çalışmalara yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca gelecekte yapılacak çalışmalarda bu durum dikkate alınarak farklı alanlarda ya da farklı bölümlerde benzer çalışmalar yapılarak daha genel sonuçlara ulaşma olanağı sağlayacaktır.

V. SONUÇLAR

Başta bilgisayar teknolojileri olmak üzere, iletişim ve internet teknolojilerinin hızla gelişmesiyle birlikte kripto para dünyası da giderek daha çok ilgi duyulan bir alan olmakta, bilinirliğini ve işlem hacmini de hızla arttırmaktadır. Dünya üzerinde bilinen ve kullanılan kripto para türleri giderek artmakta ve görmüş olduğu taleple doğru orantılı olarak çeşitliliğini de arttırmaya devam etmektedir.

Bu çalışmada ADÜ Buharkent MYO'da eğitim gören öğrencilerin, Kripto Para konusundaki farkındalık düzeylerinin ortaya konması amaçlanmış olup bu doğrultuda Karaoğlan vd. (2018) tarafından geliştirilmiş olan Kripto Para Farkındalık Düzeyi Ölçeği kullanılmış ve bu ölçek yardımıyla toplanan veriler SPSS 26.0 Veri Analiz programı ile değerlendirilmiş, araştırmamızın hipotezleri olan;

H1: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir.

H2: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.

H3: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri kayıtlı oldukları programa göre farklılık göstermektedir.

H4: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri kayıtlı oldukları sınıfa göre farklılık göstermektedir.

H5: Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri gelirlerine göre farklılık göstermektedir.” hipotezlerinin test edilebilmesi adına, ilk olarak ölçek güvenilirlik testi, faktör analizi, frekans

analizi, t testi ve one-way-anova testleri uygulanarak elde edilen sonuçlar analiz edilmiştir.

Gerçekleştirilen faktör analizi sonuçlarına göre çalışmaya katılanların vermiş olduğu yanıtlar, Güvenilirlik ve Risk olmak üzere toplam 2 boyutta toplanmaktadır.

Hipotezlerimizin geçerliliğini test etmek adına gerçekleştirdiğimiz t testi ve one-way-anova testi sonuçlarına bakıldığında, araştırmamızın ikinci hipotezi, **H2:** Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.” ile birlikte üçüncü hipotezimiz olan; **H3:** Öğrencilerin Kripto Para farkındalık düzeyleri kayıtlı oldukları programa göre farklılık göstermektedir.” hipotezleri kabul edilmiş, diğer üç hipotezimiz ise reddedilmiştir. Bu durumun sebebi, araştırmamızın evrenini oluşturan 2 yıllık Ön lisans öğrencilerinin, günümüzdeki zor ekonomik şartlar altında gelirlerini, daha çok, güvenli bulmadıkları ve genelde riskli olarak gördükleri kripto para piyasasında değerlendirmekten kaçınmak istemeleri, bu nedenle bu piyasaya fiili olarak dahil olmayı tercih etmeyip bu piyasadan uzak durmayı istemelerini gösterebiliriz.

İlerleyen yıllarda kripto para piyasası üzerine gerçekleştirilecek olan araştırmalara katkı sağlayabileceği düşünülerek hazırlanan bu çalışma göz önünde bulundurulduğunda, değişik alanlarda veya değişik bölümlerde yapılacak benzer çalışmalara yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca gelecekte yapılacak çalışmalarda bu durum dikkate alınarak farklı alanlarda ya da farklı bölümlerde benzer çalışmalar yapılarak daha genel sonuçlara ulaşma olanağı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- [1] Agee, J. (2009). "Developing Qualitative Research Questions: A Reflective Process", *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 22(4), 431-447.
- [2] Aksoy, E. E. (2018). *Bitcoin: Paradan Sonraki En Büyük İcat – Blockchain Teknolojisi ve Altcoinler*, Abaküs Kitap Yayın Dağıtım Hizmetleri: İstanbul.
- [3] Arar, T. (2016). *Z Kuşağında Kariyer Yönetiminde Yetenek Yönetimi*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- [4] Aslantaş Ateş, B. (2016). "Kripto Para Birimleri, Bitcoin ve Muhasebesi", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 349-366.
- [5] Atik, M., Köse, Y., Yılmaz, B., & Sağlam, F. (2015). "Kripto Para: Bitcoin ve Döviz Kurları Üzerine Etkileri", *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(11), 247-261.
- [6] Avşar, İ. İ. (2020) *Kripto Paralar ve Uluslararası Ticaret Üzerine Bir Araştırma: Bibliyometrik, LSTM ve Kümeleme Analizi*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- [7] Babaioff, M., S. Dobzinski, S. Oren, and A. Zohar, 2012, "On Bitcoin and Red Balloons," mimeo, Erişim Adresi: <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=2229022>.
- [8] Becton, J.B., Walker, H.J., Farmer, A.J., (2014). "Generational Differences in Workplace Behavior", *Journal of Applied Social Psychology*, 44, ss. 175-189.
- [9] Bilir, H., Çay, Ş. (2016). "Elektronik Para ve Finansal Piyasalar Arasındaki İlişki", *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 21.31.
- [10] Bilseloğlu, A. T. (2022). *Kripto Paranın Doğuşu, Gelişimi ve Türkiye'deki Seyri*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- [11] Blockchain Capital. (2017). *Bitcoin Survey Fall 2017*. Erişim Linki: <https://www.survey.blockchain.capital/>
- [12] Boztosun, D., Keskin, O., (2022). "Türkiye'de Kripto Para Birimlerinin Bilinirliği, Kullanımı ve Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14 (3), 2354-2367.
- [13] Çarkacıoğlu, A., (2016). "Kripto- Para Bitcoin", *Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dairesi Raporu*.
- [14] *Cryptocurrency Market Capitalizations (2018)*. Erişim Linki: <https://coinmarketcap.com/>
- [15] Dayanan, D., (2021). *Kripto Para Birimleri ve Türkiye'deki Yasal Uygulamalar*. *Rahva Teknik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 37-44.
- [16] Derzis, N. C., Shippen, M. E., Meyer, J. M., Curtis, R. S., Houchins, D. E. (2013). "Career Interests of Incarcerated Men: The Influence of Generational Differences", *Journal of Offender Rehabilitation*, 393-406.
- [17] Dilek, Ş. (2018). *Blockchain Teknolojisi ve Bitcoin*, SETA Yayınları: Ankara.
- [18] Dinçer, B., Özaslan, M., Kavasoğlu, T. (2003). "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması", T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No. DPT 2671.
- [19] Dirican, C., Canoz, İ. (2017). "The Cointegration Relationship Between Bitcoin Prices and Major World Stock Indices: An Analysis with ARDL Model Approach", *Journal of Economics, Finance and Accounting*, 4(4), 377-392.
- [20] Dixon, G., Mercado, A., Knowles, B. (2013). "Followers and Generations in the Workplace", *Engineering Management Journal*, 25(4), 62-73.
- [21] Doğan, Ş., (2020). "Dijital Çağda Paranın Dönüşümü: Kripto Para Birimleri ve Blok Zinciri (Blockchain) Teknolojisi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma", *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3) 859-870.
- [22] Dulupçu, M. A., Yiyit, M., Genç, A. G. (2017). "Dijital Ekonominin Yükselen Yüzü: Bitcoin'in Değeri ile Bilinirliği Arasındaki İlişkinin Analizi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor15 Özel Sayısı), 241-2258.
- [23] Efendioğlu, İ. H., (2022). "Kripto Paralara Yatırım Niyetini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi", 26. Pazarlama Kongresi, Kırşehir.
- [24] European Central Bank, 2012, "Virtual Currency Schemes," Erişim Adresi: http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrency_schemes201210en.pdf
- [25] Eyal, I., & Sirer, E. G. (2014). "Majority is not Enough: Bitcoin Mining is Vulnerable", In *International conference on financial cryptography and data security*, ss. 436-454. Springer, Berlin, Heidelberg.
- [26] Gandal, N., & Halaburda, H. (2014). "Competition in the cryptocurrency market".
- [27] Güler, M. (2021). *Kripto Paraların Gelişimi, Geleceği ve Ekonomiye Etkileri*, Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- [28] Gültekin, Y. (2017). "Turizm Endüstrisinde Alternatif Bir Ödeme Aracı Olarak Kripto Para Birimleri: Bitcoin", *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 96-113.
- [29] Gültekin, Y., Bulut, Y. (2016). "Bitcoin Ekonomisi: Bitcoin Ekosisteminden Doğan Yeni Sektörler ve Analizi", *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 82-92.
- [30] Gürbüz, S., Şahin, F. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- [31] Güven, V. & Şahinöz, E. (2018). *Bitcoin: Satoshi Dünyayı Değiştiriyor*, Kronik Kitap, İstanbul.
- [32] Hahn, J. (2011). "Managing Multiple Generations: Scenarios from the Workplace", *Nursing Forum*, 46(3), 119-128.
- [33] Hepkorucu, Ö. G. A., Genç, Ö. G. S., (2017). "Finansal Varlık Olarak Bitcoin'in İncelenmesi ve Birim Kök Yapısı Üzerine Bir Uygulama", *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 47-58.
- [34] Hiçşaşmaz, M., (1970). *Tarihsel Gelişimi İçerisinde Muhasebenin Teorisi ve Teknik Yapısı*, TİSA Matbaacılık Sanayi: Ankara.
- [35] <http://www.blozkincir.tubitak.gov.tr>
- [36] <http://www.dergipark.org.tr>
- [37] <http://www.erdemirozmen.com>
- [38] <http://www.mtopaloglu.av.tr>
- [39] <http://www.trdizin.gov.tr>
- [40] <http://www.ulakbim.gov.tr>
- [41] <http://www.yok.gov.tr>
- [42] <https://www.coingecko.com/tr>
- [43] Hull, J., (2015). *Risk Management and Financial Institutions*. 4th ed. Wiley, p.383: New Jersey.

- [44] Kalaycı, Ş., (2014). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, (6 b.) Asil Yayın: Ankara.
- [45] Kaplanhan, F. (2018). “Kripto Paranın Türk Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi Bitcoin Örneği”, Vergi Sorunları Dergisi, 41(353), 105-123.
- [46] Kara, F. B. (2020). A’dan Z’ye Kripto Para. (1. Baskı). Gece Kitaplığı Yayınevi: Ankara.
- [47] Karaoğlan, S., Arar, T., Bilgin, O., (2018). Türkiye’de Kripto Para Farkındalığı ve Kripto Para Kabul Eden İşletmelerin Motivasyonları, İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi, Cilt 6, Sayı 2, 2018, ss.15-28.
- [48] Karasar, N., (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayınları: Ankara.
- [49] Kaya C., Topaloğlu İ., (2021). “Kripto Paraların Gelişimi ve Türk Hukukundaki Yansımaları”, Erişim Adresi: <https://www.mtopaloglu.av.tr/img/makaleler/kripto-paralarin-gelisimi-ve-turk-hukukundaki-yansimalari-142.pdf>
- [50] Kenger, E., & Tokmak, E. (2018). Ödeme Sistemleri ve Kripto Para, International Social Sciences Studies Journal, 4(23), 4696-4705.
- [51] Khalilov, M.; C., K., Gündebahar, M.; Kurtulmuşlar, İ., (2017). “Bitcoin ile Dünya ve Türkiye’deki Dijital Para Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme”, 19. Akademik Bilişim Konferansı, 8-10 Şubat 2017, Aksaray.
- [52] Koçoğlu, Ş., Çevik, Y. E., Tanrıöven, C. (2016). Bitcoin Piyasalarının Etkinliği, Likiditesi ve Oynaklığı, İşletme Araştırmaları Dergisi, 8(2), 77-97.
- [53] Köylü, M. K., (2018). Kripto Paralar ve Uluslararası Finansal Piyasalarda Yeri. International Journal of Academic Value Studies, 4(21), pp:814-821.
- [54] Kozłowski, S., 2018. An Audit Ecosystem to Support Blockchain-based Accounting and Assurance’, in D.Y. Chan, V.C. and M.A. Vasarhelyi (eds), Continuous Auditing: Theory and Application, Emerald Publishing, pp.299–313: New York.
- [55] Kuzudişli, S., Çarıkçı, O., (2021). Muhasebe ve Finans Alanındaki Eğitimcilerin Kripto Para Farkındalık Düzeyi, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Yıl: 2021, Cilt: 12, Sayı: 32, 1261-1272.
- [56] Low, K. F., & Teo, E. G. (2017). “Bitcoins and other cryptocurrencies as property?” Law, Innovation and Technology, 9(2), 235-268.
- [57] Mulligan, C. (2017). Blockchain – A Brief Overview. Imperial College London, https://www.eiseverywhere.com/file_uploads/b4d722450d854c8b9fdaf14823c49a0c_MULLIGAN_Blockchain-brief-overview.pdf.
- [58] Nakamoto, S., (2008). Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. Cryptoinvest.
- [59] Narayanan, A., Bonneau, J., Felten, E., Miller, A., & Goldfeder, S. (2016). Bitcoin and Cryptocurrency Technologies, Princeton University Press, E-book: United Kingdom.
- [60] Nebil F. S., (2018). Bitcoin ve Kripto Paralar, 1. Basım, Pusula Yayınevi: İstanbul.
- [61] Özdemir, A., (2016). Yönetim Biliminde İleri Araştırma Yöntemleri ve Uygulamalar, Beta Yayınları: İstanbul.
- [62] Özer, E. (2022). Kripto Para Konusunda Halkın Bilgi Düzeyinin ve Güven Derecesinin Ölçülmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- [63] Pirim, E. C. (2022). Kripto Para ve Kripto Paranın Muhasebeleştirilmesi: Kripto Para Birimleri ile İlgili Düzenlemelerin Dünyada ve Türkiye’de İncelenmesi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- [64] SEGE-2011 Raporu. T.C. Kalkınma Bakanlığı İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması. Erişim Linki: <http://www3.kalkinma.gov.tr/PortalDesign/PortalControl/WebContentGosterim.aspx?Enc=51C9D1B02086EAFB13C239EE2D6723BE>
- [65] Sönmez, A. (2014). “Sanal Para Bitcoin”, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, 4(3), 1-14.
- [66] Sontakke, K. A., & Ghaisas, A. (2017). “Cryptocurrencies: A Developing Asset Class”, International Journal of Business Insights & Transformation, 10(2).
- [67] Swan, M., (2015). Blockchain: Blueprint for A New Economy, 1st ed. Sebastopol: O’Reilly Media, Inc.
- [68] Tapscott, D. & Tapscott, A., (2016). Blockchain Revolution, 1st ed., PortfolioPenguin: New York.
- [69] Turhan, G., (2018). Blockchain ve Seçim Güvenliği, Güncel Akademik Araştırmalar: Sosyal Bilimlere Yönelik Stratejik Bakış Açısı, ed. Tüfekçi Ö. K., Hiperlink Eğitim İletişim Yayıncılık, (1. Baskı): İstanbul.
- [70] Ünalır, B. (2021). Kripto Paraların Gelişimi ve Dünya Finans Sektörü İçindeki Yeri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- [71] Uysal, Ü. (2019). Kripto Para ve Kripto Paranın Ticarete Kullanımı: Girişimcilerin ve Yatırımcıların Kripto Paraya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- [72] Vigna, P. (2017). Which Digital Currency Will Be the Next Bitcoin? The Wall Street Journal, <https://www.wsj.com/articles/which-digitalcurrency-will-be-the-next-bitcoin-1513679400>.
- [73] Yang, S. (2018). Want to Keep Up with Bitcoin Enthusiasts? Learn The Lingo. The Wall Street Journal, <https://www.wsj.com/articles/want-tokeep-up-with-bitcoin-enthusiasts-learn-the-lingo-1517394601>.
- [74] Yermack, D. (2013). “Is Bitcoin a Real Currency?” NYU Stern School of Business, available at http://www.papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2361599.
- [75] Yıldız.T. ve Afşar B., (2021). “Kripto Para Dünyasının Öncüsü Bitcoin’in Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, (6), 73-106.
- [76] Yüksel, A. E. B. (2015). “Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları’na Hukuki Bir Bakış”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 73(2), 173-220.
- [77] Yurtsızoğlu, Z., Akgül, K., (2022), “Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Kripto Para Algısı ve Farkındalık Düzeyi”, Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 5, Sayı 3.